

Handläggare
Lena Svensson
Telefon: 0850824432

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd
2022-02-17

Om satsningar på barn som utsätts för påtryckningar och utnyttjas av kriminella unga vuxna, samt stöd till deras föräldrar

- Svar på skrivelse

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningen behandlar en skrivelse från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ. Författarna till skrivelsen efterfrågar en presentation av satsningar på barn som utsätts för påtryckningar och utnyttjas av kriminella unga vuxna, samt stöd till deras föräldrar.

Förvaltningen har ett väl utvecklat arbete avseende främjande och förebyggande insatser för barn, unga och deras familjer. Insatserna är organiserade i avdelning stadsmiljö, medborgarservice och öppen verksamhet i främjande och förebyggande enheten samt i socialtjänstavdelningens barn- och ungdomsenhet och i resursenheten.

De förebyggande insatserna delas in i olika nivåer där varje nivå riktar sig till olika målgrupper. Den *universella nivån* riktar sig till alla i en population, den *selektiva nivån* riktar sig till riskgrupper eller riskmiljöer och den *indikerade nivån* riktar sig till individer med identifierade behov. Förvaltningens insatser utgår från de olika nivåerna, det kan till exempel vara föräldrastödsprogram, skolsociala insatser eller sociala insatsgrupper.

Skärholmens stadsdelsförvaltning
Stab

Bodholmsplan 2, 127 26 Skärholmen
Box 503
127 26 Skärholmen
Växel 08-508 24 000
Fax
skarholmen@stockholm.se
stockholm.se

De metoder och arbetssätt som används är kunskapsbaserade och bygger på forskning och/eller beprövad erfarenhet, samt att insatserna utgår från kunskap om risk- och skyddsfaktorer för barn och unga.

Ett samlat stöd till barn, unga och deras föräldrar kräver ofta goda samverkansformer såväl internt som externt. För att insatserna ska ge så bra resultat som möjligt behövs struktur i form av tydlig arbetsfördelning och rutiner för samverkan mellan verksamheter. Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att utveckla och upprätthålla samarbeten mellan olika verksamheter kring barn och unga. Övergripande skriftliga samverkansöverenskommelser, vägledningar och handlingsplaner utgör ett stöd i arbetet

Bakgrund

Skrivelsen Presentation av satsningar på barn som utsätts för påtryckningar och utnyttjas av kriminella unga vuxna, samt stöd till deras föräldrar har inkommit till Skärholmens stadsdelsnämnd den 21 oktober 2021 från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ.

Ärendet

Att förvaltningen inkommer med en rapport på hur man arbetar med både preventiva och främjande insatser för att hindra att flera rekryteras in i den organiserade kriminaliteten i Skärholmen. Författarna till skrivelsen beskriver att kriminaliteten kryper allt längre ner i åldrarna. Det dödliga skjutvapenvåldet har ökat nationellt och även Skärholmen har under de senaste åren haft flera uppmärksammade fall. Vidare redovisas att Skärholmens stadsdelsnämndsområde har utmaningar avseende invånarnas trygghet när det gäller kopplingar till brottslighet och skjutningar. Samtidigt menar författarna i skrivelsen att det finns positiva reaktioner, att flera vill involveras för att vända utvecklingen. Runt om i Sverige organiserar sig civilsamhälle, polis, skola och socialtjänst för att få ett slut på våldet. I skrivelsen efterfrågas en presentation av satsningar på barn som utsätts för påtryckningar och utnyttjas av unga vuxna, samt stöd till deras föräldrar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningens stab.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens rapport om arbetet med preventiva och främjande insatser. Förvaltningens förebyggande och främjande arbete utgår från tre nivåer och delas ofta in utifrån begreppen universella, selektiva och indikerade insatser. Begreppen är vedertagna inom områden som beskriver prevention, bland annat hos folkhälsomyndigheten. Nivåerna gör gällande att insatser i olika skeden och målgrupper är viktiga, att de behöver verka parallellt och att de sammantaget ökar möjligheterna till goda uppväxtvillkor för barn och unga.

- *Universella insatser* vänder sig alla till utan hänsyn till behov. Det kan till exempel vara generella föräldrastödsprogram.
- *Selektiva insatser* vänder sig till grupper eller individer som vistas i riskmiljö eller bedöms tillhöra någon riskgrupp. Det kan till exempel vara ungdomar i ett visst bostadsområde eller barn till föräldrar med psykisk ohälsa. Insatserna kan till exempel vara råd och stöd, olika typer av gruppverksamheter eller riktade informationsinsatser.
- *Indikerade insatser* riktar sig till individer och är utformade efter en specifik individs behov. Det kan till exempel vara insatser och särskilt stöd till barn som uppvisar problembeteenden eller till föräldrar som har svårt att klara sin föräldraroll.

Förebyggande och främjande universella insatser

Föräldrarådgivning

Föräldrarådgivningen erbjuder alla föräldrar med barn 0-18 år gratis stödsamtal kring rollen som förälder. Det kan till exempel röra sig om konflikter och tjat kring regler och rutiner, att man som förälder upplever att det är svårt att nå barnet eller ungdomen, att de inte lyssnar eller drar sig undan. Det kan finnas en önskan att stärka relationer och kommunikation inom familjen eller att föräldrar har olika syn på regler. Bekymmer för barnet eller ungdomen kring till exempel skola, vänner, utanförskap, fritid kan också bidra till oro.

Föräldrarådgivningen utökas och utvecklas för att bli mer tillgänglig och kunna nå fler föräldrar, också de med barn i de äldre åldersgrupperna. Arbetet sker i nära samverkan med förvaltningens fritids- och fältverksamheter samt med stadsdelsnämndsområdets grundskolor. Föräldrarådgivningen finns även till hands på skolor och i fritidsverksamhet för att lättare kunna nå föräldrar vars barn riskerar att dras in i kriminalitet eller på annat sätt drabbas av kriminalitet.

Hembesöksprogram

Alla föräldrar som får sitt första barn i Sverige och är boende i stadsdelsnämndsområdet erbjuds hembesök av föräldrarådgivare tillsammans med sjuksköterska från regionens barnvårdscentral. Det utökade hembesöksprogrammet erbjuder sex hembesök under barnets första 15 månader. En kortare variant av hembesöksprogram med fyra besök under barnets första sex månader kan också erbjudas.

Föräldrastödsprogram

Förvaltningen erbjuder ABC (Alla Barn i Centrum) föräldraträffar för alla familjer med barn 3-12 år. Under träffarna diskuteras bland

annat hur man som förälder kan stärka sitt barns självkänsla, främja relationer i och utanför familjen samt hantera svåra konflikter.

Komet föräldragrupp finns för familjer med barn 3-18 år och vänder sig främst till de familjer som upplever att det är mycket bråk och konflikter hemma. Syftet med träffarna är att lära föräldrarna att samspele med sitt barn och att få konkreta redskap som kan göra skillnad i relationen.

Öppen förskola

Öppna förskolan erbjuder en mötesplats för föräldrar och deras barn i åldern 0-6 år i en åldersanpassad pedagogisk miljö med aktiviteter. Föräldrar kan få stöd och vägledning i sitt föräldraskap samt möjlighet att skapa egna stärkande nätverk kring sitt föräldraskap.

Ungdomsmottagningen

Ungdomsmottagningen vänder sig till ungdomar 12-23 år och drivs i samarbete med Region Stockholm. Mottagningen är tillgänglig för alla inom åldersgruppen och det kan handla om stöd och hjälp eller frågor kring kroppen, sexualitet, relationer, psykisk hälsa, alkohol och droger, självkänsla med mera.

Parklek

Verksamheten riktar sig till barn i åldern 7-12 år och erbjuder ledarstyrda pedagogiska aktiviteter men även aktiviteter utifrån barnens intresse och delaktighet.

En särskild satsning på barn mellan 9-12 år görs med utgångspunkterna att mellanstadiebarn ska ha tillgång till meningsfulla och utvecklande aktiviteter efter skoldagens slut och att de barn som befinner sig i riskzon för att utveckla normbrytande beteenden kan fångas upp. Det görs genom att parklekarnas verksamheter utvecklas för att erbjuda organiserad fritid i nära samverkan med stadsdelsnämndsområdets grundskolor samt att parklekarnas verksamheter utvecklas med tydligare rutiner för kontakt med vårdnadshavare och att vägen till socialtjänstens insatser blir enklare.

För att stabilisera skolgång och skolprestationer görs satsningar för att skapa tillgång till lugn studiemiljö och studiestöd genom att parklekar och fritidsgårdar utvecklas så att strukturerad och regelbunden läxhjälp erbjuds inom ramen för den ordinarie verksamheten. Arbetet sker i nära samverkan med områdets grundskolor och civilsamhällesorganisationer.

Fritidsverksamhet

Fritidsverksamheten utvecklas i förvaltningens egen regi och utbudet av organiserade verksamheter breddas och stärks med utgångspunkt i ledarstyrda aktiviteter i samverkan med kulturskola, idrottsföreningar och bibliotek, och i linje med strategin för att

minska risken att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Fokus på verksamheten ska ligga på trygghet och meningsfulla aktiviteter för ungdomar 13-19 år och möta fler olika målgruppers behov och önskemål.

Förebyggande selektiva insatser

Fältassistenter

Förvaltningens fältassistenter arbetar uppsökande i de offentliga miljöerna i stadsdelsnämndsområdet. Fokusområden har varit i och kring centrummiljöerna. För att lyckas med uppdraget att identifiera ungdomar i riskzon arbetar fältassistenter med att skapa relation till ungdomar. Det gör att fältassistenter också arbetar uppsökande i de miljöer där ungdomar vistas till exempel i fritidsverksamhets lokaler och i stadsdelens skolor. En viktig uppgift som följer av det uppsökande arbetet är att följa upp de ungdomar i riskzon för destruktiva beteenden som uppmärksammas. Det kan ske genom samtal med den enskilde ungdomen, kontakt med föräldrar, lotsning till annan lämplig verksamhet och vid behov anmälan till socialtjänsten.

Allvarssamtal

Ett barn eller ung person som blir misstänkt för ett brott för första gången kallas tillsammans med vårdnadshavare till ett möte med socialsekreterare inom 48 timmar. Enligt modellen bör även polis delta, men av resursmässiga skäl har det inte kunnat genomföras. Syftet är att tidigt kunna fånga upp barn och unga och vid behov erbjuda familjer stöd och hjälp.

Skolsociala team

Elever i årskurs 4-9 med upprepad eller långvarig frånvaro och som riskerar att inte nå målen för utbildningen erbjuds Skolsociala team. Det är ett tvärprofessionellt team där skola och socialtjänst samarbetar kring eleven för att öka närvaron och bidra till att eleven uppnår gymnasiebehörighet. Skolsociala team etableras på samtliga kommunala grundskolor i stadsdelsnämndsområdet för att kunna erbjudas till så många barn och familjer som möjligt.

Förebyggande indikerade insatser

Samlokalisering socialsekreterare och polis

En socialsekreterare från socialtjänstens myndighetsutövande barn- och ungdomsverksamhet har sin arbetsplats i polisens lokaler. Syftet är att öka förståelsen för varandras verksamheter, skapa samsyn och utveckla samarbeten. En prioriterad åtgärd är att utforma gemensamma arbetssätt för att förbättra kvaliteten i polisens orosanmälningar till socialtjänsten samt att även öka antalet orosanmälningar. Till exempel behöver anmälningarna innehålla information som underlättar för socialtjänsten att på bästa

sätt agera och fatta beslut. Vidare behöver socialtjänstens återkoppling till polis efter mottagen anmälan vara tydlig. Ett närmare samarbete kan öka möjligheten att tidigare identifiera unga som är i behov av stöd och därmed kunna tillgodose snabbare insatser.

Sociala insatsgrupper

Förvaltningen arbetar med sociala insatsgrupper dels för den yngre målgruppen 12-17 år och dels för den äldre målgruppen från 18 år och uppåt. För de yngre handlar det om att socialtjänsten i samarbete med polis, skola med flera aktörer snabbt ska kunna stötta och hjälpa unga i brottslighet att bryta en destruktiv utveckling eller undgå att dras in i en kriminell livsstil. För de äldre är syftet detsamma, det vill säga att bryta med kriminella nätverk och /eller en kriminell livsstil. Polisen är alltid en självklar samverkansaktör i alla sociala insatsgrupper, men för de yngre är skolan och föräldrar viktiga deltagare medan till exempel kriminalvård och arbetsmarknadsaktörer är relevanta deltagare för den äldre målgruppen.

Biståndsbedömda öppenvårdsinsatser

Familj- och nätverksgruppen är förvaltningens öppenvård i egen regi för barn och ungdomar 0-18 år. Målgrupperna är barn och ungdomar vars föräldrar brister i sin omsorgsförmåga, barn som misstänks ha utsatts för våld samt barn och ungdomar med normbrytande beteende. Insatserna som utförs är familjebehandling där familjebehandlarna tillsammans med barn, unga och deras familjer arbetar med relationer, kommunikation, problemlösning och självkontroll samt som nätverksledare för olika nätverksmöten. Insatserna är biståndsbedömda och beslutade inom myndighetsutövningen.

Samverkan

Samverkan är en viktig del av förvaltningens arbete för att ge barn och unga stöd utifrån en helhetssyn, inte minst när det gäller förebyggande arbete riktat mot ungdomskriminalitet och barn och unga i risk för kriminalitet. Socialtjänst (myndighet samt öppna verksamheter), skola, polis och fritid är viktiga aktörer som behöver arbeta gemensamt.

Inom ramen för den *lokala samverkansöverenskommelsen* med polisen har vi utifrån den lokala lägesbilden för Skärholmens stadsdelsnämndsområde gjort bedömningen att riktat arbete mot avgränsade platser och utsatta områden samt unga i risk för kriminalitet utgör två prioriterade områden som behöver lyftas lokalt i samverkan. Det innebär att barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet är en prioriterad grupp för riktade insatser. Skolan har en betydande roll som skyddsfaktor, men är i behov av

en nära samverkan med socialtjänst och polis för att lyckas med uppdraget för de unga som är i riskzon att hamna i destruktivt beteende.

På flera platser inom stadsdelsnämndsområdet förekommer öppen handel med narkotika, främst i anslutning till centrummiljöerna. Mycket av problematiken på dessa platser genereras av ungdomar eller unga vuxna. Även yngre barn kan befinna sig i dessa miljöer och det finns tydliga tecken på att barn och unga rekryteras till kriminalitet av äldre individer. För att motverka att unga dras in i kriminalitet krävs snabba riktade insatser till enskilda, men även de långsiktigt förebyggande insatserna är viktiga. Uppsökande verksamheter som fältassistenter och fritidsverksamhet arbetar i områdena tillsammans med bland annat polisen. Genom att dela lägesbilder ökar möjligheten att rikta resurser rätt. Polisiärt arbete med lagföring och frihetsberövanden av vuxna individer är viktiga insatser som bidrar till att stoppa nyrekrytering, men det är i kombination med orosanmälningar till socialtjänsten, föräldrakontakter, kontakt med skolan, fritiden med flera som arbetet måste bedrivas. Det är ett komplext arbete där samverkan mellan verksamheter som finns kring barnet är avgörande.

Unga i risk för kriminalitet och att minska risken att barn och unga dras in i kriminalitet är förvaltningens och lokalpolisområdets gemensamma prioritering, vilket innebär att utvecklingen av arbetet har fortsatt högsta prioritet inom vår samverkan.

Förvaltningens preventiva arbete är väl utvecklat och omfattar insatser utifrån olika behov. Föräldrar och barn kan erbjudas förebyggande insatser i olika skeden i livet, som till exempel tidigt stöd till nyblivna föräldrar eller behovsprövade riktade insatser till ungdomar som utvecklat allvarligare problematik.

Jämställdhetsanalys

Vare sig de universella, selektiva eller indikerade insatserna är riktade till ett visst kön, utan de är behovsstyrda. Men det finns mönster i ungas beteende som kan härledas till givna könsroller. Beteendeproblem kan ta sig olika uttryck hos flickor och pojkar, vilket delvis kan bero på hur de förväntas bete sig. Till exempel är allvarlig kriminalitet och utagerande beteende vanligare bland pojkar. Flickors problem kopplas oftare till psykisk ohälsa. Det innebär att vissa insatser som till exempel sociala insatsgrupper är vanligare för pojkar. Ett annat exempel är att flickor i högre grad än pojkar vänder sig till ungdomsmottagningen.

Patrik Åhnberg

Cecilia Fogelberg

Stadsdelsdirektör
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Stabschef
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Bilaga 1 - skrivelsen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Patrik Åhnberg, Stadsdelsdirektör	2022-02-23
Cecilia Fogelberg, Stabschef	2022-02-23